

Mai més!

Butlletí d'informació i comunicació de l'Amical de Mauthausen

i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya

Sumari

- 1· Editorial.
- Informacions del Comitè de Gusen.
- 2· Memorial Lungitz.
- Rebatem la suposada inacció respecte al camp de Gusen.
- 3· Des de l'Amicale de França.
- Any Boix.
- 4· El fil de la memòria: Boix, Benet, Roig.
- Els meus records.
- 5· Col·laboracions:
- Guerra d'Espanya, guerra internacional.
- Combat contra l'extrema dreta i l'antisemitisme.
- 6· Comunicats FIR.
- 7· Pintades antisemites en Barcelona.
- Informacions:
- Restauració monument Mauthausen.
- 8· Avantprojecte Llei Memòria Democràtica.
- Atacs memòria Largo Caballero i Indalecio Prieto.
- 9· Monòlit espanyols deportats.
- 10· Web víctimes mortals camps nazis.
- Exposició 80 aniversari exili.
- 11· Premis Marcel·li Garriga i Montserrat Roig.
- Medalla ajuntament de Barcelona.
- Assemblea estatal *Foros por la Memoria*.
- 12· Premi UPEC.
- Concert memòria Holocaust.
- Arbres de la memòria a Buchenwald.
- 13· Nit vidres trencats.
- Baix Llobregat.
- Memory of the Spanish Republicans.
- Seminari: "Memòria, simbologia i espai públic".
- 14· Col·locació *Stolpersteine*.
- Homenatges, activitats i exposicions.
- 15· Delegació d'Aragó.
- 16· Delegació d'Andalusia.
- 17· Delegació d'Extremadura.
- Delegació del País Valencià.
- 18· "Valencianos en los campos nazis".
- Recordem a...
- 20· Acròstic Temàtic nº21.

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis.

Sils, 1 baixos – 08002 Barcelona
Tel. 93 302 75 94

e-mail: info@amical-mauthausen.org

REDACCIÓ: Rosa Toran i Josep San Martín

MAQUETACIÓ: Josep San Martín

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant-ne la procedència.

EDITORIAL

Teniu a mans el butlletí corresponent al mes de desembre d'enguany, després que l'actual situació sanitària hagi suposat un canvi en la seva periodicitat. Tot i això, per tal de no perdre el contacte amb tots vosaltres, el mes de maig varem elaborar un número extraordinari dedicat al 75è aniversari de l'alliberament dels camps, publicació que va requerir un esforç avinent amb la il·lusió i compromís que ve determinant la nostra activitat. Justament des de diversos indrets de casa nostra i de l'estranger ens han fet arribar les seves congratulacions per aquesta iniciativa.

En aquests moments en què reprenem la periodicitat habitual no obviem que també ens hem vist obligades a editar el butlletí amb certes dificultats, derivades de les circumstàncies que ens envolten. Durant els llargs mesos de confinament de la passada primavera i en les restriccions més properes, hem maldat per no deturar la nostra tasca, amb noves formes de treball i comunicació, sense oblidar el contacte amb aquells socis i sòcies que, al nostre entendre, podien estar més necessitats de suport i atenció, tot i que lamentem no haver arribat més lluny, tal com era la nostra intenció.

A banda d'aquests mots preliminars que consideràvem necessaris, hem d'insistir en allò que tots ja coneixeu, les iniciatives que han quedat frustrades o subjectes a modificacions durant aquest any. En primer lloc i especialment, els viatges per

assistir a les cerimònies commemoratives de l'alliberament, que enguany sumava l'homenatge a Francesc Boix en el centenari del seu naixement, seguit del parèntesi en les activitats habituals, com les conferències a centres educatius, la realització d'homenatges i altres esdeveniments en condicions limitades d'aforament, o la mateixa assemblea general de socis, ajornada i celebrada de forma extraordinària, privant-nos a tots del contacte fraternal que s'hi estableix any rere any.

Tot i això, ha estat un any curull de temes directament relacionats amb els principis de la nostra associació, des de la participació en nombrosos actes al voltant del Dia de l'Holocaust, entre les quals destaquem la presència per primera vegada en els actes celebrats a Auschwitz i la implicació en els avantprojectes de la Llei de Memòria Democràtica del govern d'Espanya i la de Catalunya, sense oblidar els nostres posicionaments de crítica vers les declaracions i actuacions de les forces de dreta i d'extrema dreta, arreu del món i al nostre país, en particular.

En les pàgines que segueixen trobareu col·laboracions i informacions que corroboren la trajectòria i compromís de l'Amical, en aquests temps difícils i convulsos, tant per a les vides personals com pels reptes a què ens aboca la dinàmica social i política, tenyida de respostes que ataquen directament els principis que animaren als deportats en els juraments pronunciats després de l'alliberament dels camps i que continuen amb plena vigència avui en dia: la pau, la llibertat, la solidaritat i la justícia social.

Informacions del Comitè de Gusen

-Presentació del film "Mauthausen - Zwei Leben" (Mauthausen - dues vides), realitzat els anys 2016-17 a Viena i a St. Georgen, que s'endinsa en la trajectòria de dos personatges: el deportat Dr. Stanislaw Leszczinski, nascut el 1922 a Lodz (Polònia), i Franz Hackl de Langenstein,

seguidor de Hitler i treballador a Gusen i que va acabar per comprendre que els criminals eren les SS i els kapos, i no les víctimes.

-Inauguració, el 25 d'octubre, d'un Centre de Memòria davant els Túnels de Bergkristall de l'antic camp Gusen II, que

permetrà fer exposicions, presentar mostres del treball dins els túnels i donar informacions als visitants, al temps que serà la seu administrativa de la *Regió de la Consciència*, formada pels municipis de Mauthausen, Gusen i Langenstein que, junt a l'estat de l'Alta Àustria, hi han donat suport financer. El projecte ha vist la llum gràcies a les 5.000 hores de treball voluntari de la població local i regional. També s'ha instal·lat una estela de granit negre amb una filat espinós al mig, produïda per un artista japonès, Osamu Nakajima, habitant de Gusen entre 1964 i 1987 i que ha estat donada per la seva família.

Projecte Online

Ralf Lechner, director de col·leccions del Memorial de Mauthausen, ens ha fet arribar el seu agraïment per la cessió de fotografies del nostre fons que nodriran el projecte online sobre el camp de Gusen, de manera similar al "Virtual Tour" de Mauthausen.

Són notícies de les quals també ens n'hem de fer protagonistes per les contínues defenses que els nostres representants al CIM fan de Gusen i l'atenció que des de dècades prestem al camp que va ser la tomba de milers de republicans.

Memorial a Lungitz

Martha Gammer del Comitè del Memorial de Gusen, ens informa que el Ministeri de l'Interior d'Àustria ha construït un Memorial –gràcies a la iniciativa de l'esmentat Comitè– a les víctimes de sistema concentracionari de Mauthausen, les restes van ser descoberts durant els treballs de construcció a l'àrea de l'estació de Lungitz, al districte de Perg (Alta Àustria), a la tardor de 2018. El Memorial, situat prop del lloc on van ser trobades les restes, a 5 km al nord de Gusen, consta d'una fossa comuna on les restes van ser enterades de nou. Es desconeixen el nombre, les nacionalitats i els noms de les víctimes.

El ministre de l'Interior Karl Nehammer va comunicar el 18 de novembre de 2020 que l'acte commemoratiu de la inauguració, posposat a causa de les mesures sanitàries

vigents, probablement tindrà lloc durant les celebracions de l'alliberament al maig de 2021. L'arquitecte Bernhard Denkinger es l'encarregar del disseny del Memorial.

Alguns arguments per a rebatre la suposada inacció de l'Amical respecte al camp de Gusen

Darrerament se senten veus que posen en dubte l'atenció de l'Amical respecte a les víctimes de Gusen i els seus familiars. Desconeixem les intencions d'aïtals afirmacions, totalment allunyades de la trajectòria i acció de l'Amical des de fa gairebé 60 anys. Veiem alguns exemples preclars referits tant a l'àmbit internacional com al nacional.

Àmbit internacional

* Gusen va ser un camp dependent de Mauthausen, sens dubte amb una especificitat pròpia, i com a tal està representat al CIM pels nostres dos delegats, igual que també ho estan la resta dels comandos o subcamps de Mauthausen on hi va haver presència de republicans.

* En els actes centrals de la commemoració de l'alliberament, organitzats pel CIM,

Acte d'homenatge a Gusen: Angelita Andrada, junt amb els ex deportats Esteban Pérez i Juan Camacho

als quals assistim any rere any a Mauthausen, queden representats el camp central, Gusen i tots els comandos, però la nostra presència no falta tampoc en els actes específics de Gusen i altres comandos. Allí, i especialment a Gusen, mantenim una participació en primera línia, al costat d'altres nacionalitats, amb intervencions dels nostres representants i d'estudiants.

* En qualsevol dels viatges realitzats, Gusen és fita indispensable del recorregut, sense que falti la visita a les instal·lacions del camp i els seus voltants.

* L'any 2005, la nostra iniciativa va ser fonamental per a la col·locació de la làpida dedicada als republicans al recinte destinat a això, amb un text sortit de les nostres mans.

* En cadascun dels nostres viatges es col·loquen plaques de record de familiars i institucions en el crematori.

* En els últims anys ens hem sumat a diverses campanyes per a la conservació o ampliació del recinte, com és el cas de la trituradora de pedra o l'adquisició de terrenys per part del govern austríac per a l'ampliació del Memorial.

Àmbit nacional

* L'Amical de Mauthausen i altres camps des dels seus inicis i fins a l'actualitat sempre ha comptat amb una gran

aportació de socis ex deportats de Gusen o dels seus familiars i en la seva Junta hi ha hagut i continua havent-hi membres relacionats directament amb Gusen.

* L'esbiaixada afirmació de no atendre els familiars de Gusen atempta contra la realitat, tant pel nombre de socis com pels serveis i atencions prestats des de 1962. Les laborioses gestions realitzades cara a obtenir les indemnitzacions de la RFA i de govern francès, arrenquen des del mateix any de la fundació de l'Amical, amb un moment culminant a partir de 1981 i amb l'última campanya per als beneficiaris de la *Loi des Orphelins* (1990), sense oblidar les indemnitzacions per treballs forçats del Fons Suís (1997).

* El fullet *Republicans a Mauthausen* elaborat per l'Amical, i dipositat a les llibreries d'aquest camp i al de Gusen, explica la trajectòria dels republicans al camp central i en tots els seus annexos, especialment Gusen.

* En presentacions de llibres, conferències... sempre s'ha abonat la idea de Gusen com el lloc on van morir més republicans.

* En totes les obres publicades directament per l'Amical o per persones vinculades a ella mai no s'ha deixat Gusen en un terme secundari. A més, l'única monografia publicada en espanyol *Gusen, cementerio de los españoles* ha estat escrita per Adrián Blas Mínguez, de la Junta de l'Amical.

* El ric fons fotogràfic de l'Amical es nodreix en bona part d'imatges de Gusen, tant de les seves etapes constructives, com dels dies posteriors a l'alliberament, i el seu valor s'ha posat al servei de totes les publicacions i reportatges del camp.

Amb aquestes consideracions no entenem els interessos que poden haver-hi en les afirmacions que l'Amical secundaritzava Gusen i que oblida les seves famílies, quan des de l'any 1962 l'associació ha acollit i segueix acollint deportats i familiars de tots els camps, els presta tota la ajuda i informació disponible, a través d'un treball desinteressat i voluntari, obligat a atendre demandes i ajudes de tot tipus.

Des de l'Amicale de França

Com és habitual, hem llegit amb atenció el darrer butlletí de l'Amicale de Mauthausen (octubre 2020, núm. 362) i volem trametre algunes consideracions molt positives. En primer lloc, compartim amb el president de l'Amicale, Daniel Simon, la preocupació per la incertesa de les commemoracions del 2021 i l'ajornament dels encontres previstos de la pròpia associació, en aquests temps tan particulars; període en què s'hauran d'endegar projectes des d'una altra perspectiva i impulsar els treballs interns, així com debatre sobre les característiques de la cerimònia del proper mes de maig.

Una associació amiga, com és l'Amicale, dedica en aquesta ocasió força espai a la memòria de la deportació republicana: els actes del govern espanyol d'homenatge a Rafael Gómez, integrant de *La Nueve* en l'alliberament de París, i a Juan Romero, el darrer deportat republicà; i el 80 aniversari del comboi d'Angulema. A l'Amicale el nostre agraïment més sincer.

Any Boix

Per a la commemoració del centenari del naixement de Francesc Boix hi havia programades diverses actuacions, que s'intentaran dur a terme abans de finalitzar l'any. S'ha participat en la realització de dos documentals de productores franceses i s'ha redactat i triat les fotografies del faristol que l'Ajuntament de Barcelona col·locarà davant de la seva casa natal, al Poble Sec.

El fil de la memòria: Boix, Benet i Roig

A l'esquerra, Rosa Toran participant a la taula rodona sobre Boix, Benet i Roig

Els meus records

A continuació, us oferim els records de l'amic **August Andreu i Atrian**, que va conèixer de ben a prop Francesc Boix a Montpeller, immediatament després del seu alliberament:

“Jo vaig conèixer en Paco Boix. Va ser a l'estiu del 1945, quan jo tenia 4 anys, i ell va venir a Montpeller a “visitar” al meu pare i als meus avis; des d'aleshores el vaig veure cada estiu fins el retorn a Barcelona dels meus pares amb els dos fills a Barcelona, el 29 de febrer del 1948.

En Boix era amic del meu pare, l'Hèctor, company de jocs de la tieta Helena i un més de la família per a l'àvia Carme. Per a mi, en aquells moments, només era un gran que no es comportava com un adult (fet que al cap dels anys m'ha resultat lògic, doncs dels 17 als 25 anys només va anar de guerra en guerra i camps de concentració); em feia servir d'excusa per tal que tots dos ens atipéssim de gelats, em deixava la seva càmera de fotos per a jugar i m'animava a fer trapelleries quan anàvem a la platja tots els estius. Des de 1945 fins el 1947 va ser el millor company de jocs; primer només amb mi i després hi vàrem incorporar a la meva germana. Fou el somni d'un infant!

Juliol de 1947. Platja de Palavas (Montpeller). Francesc Boix amb la família Andreu-Atrian

La coincidència entre el centenari de Boix i el de l'advocat, historiador i polític Josep Benet ha impulsat la celebració de la taula rodona “El fil de la memòria” organitzada pel Memorial Democràtic i el Museu d'Història de Catalunya. En l'acte s'explicà el nexa entre els tres: Benet com a impulsor del llibre *Els catalans als camps nazis* de Roig, en el qual es van difondre les fotografies robades per Boix i els seus companys. Els participants foren Jordi Amat, Pilar Aymerich i Rosa Toran.

A partir de l'estiu del 1947 no el vaig tornar a veure, però tota la meva vida m'ha acompanyat, doncs ha format i forma part dels records familiars. El meu pare era tres anys més gran que en Paco i la tieta Helena tenia la seva mateixa edat; tota la meva família vivia al carrer Margarit 15, on tenia botiga de merceria, i el Paco vivia al número 17 i passava més temps a casa de la meva àvia que no pas a casa seva.

Al 1939, els Andreu varen marxar a l'exili, primer l'avi (regidor de l'Ajuntament de Barcelona), després el meu pare (soldat del Batalló presidencial) i finalment l'àvia, la tieta i la meva mare que encara era soltera. Es varen instal·lar a Montpeller, on l'àvia va intentar trobar feina al Paco per tal de poder-lo incorporar al grup familiar, però no ho va aconseguir i el Paco va anar a Mauthausen, com molts altres republicans catalans i espanyols.

A casa, primer l'àvia, després la mare, i ara jo, hem estat sempre segurs que calia preservar els fets i mantenir-los documentats per a les generacions futures; això ens ha fet conservar un munt de papers, fotografies, etc., com a testimoni dels nostre pas en el decurs del temps. Conservem records gràfics d'en Paco des de l'agost de 1939 fins el setembre de 1949.

Del mateix dia de l'alliberament del camp, el 5 de maig del 1945, conservem una fotografia, amb el Paco vestit de guerriller, en la qual, del seu puny i lletra dedica un record a l'Hèctor, dos dies més tard, el 7 de maig, dedica una altra foto a la família Andreu. També tenim fotografies de dates posteriors i dedicatòries diverses, fins que l'agost del 1945 el veiem retratat al voltant d'una taula, a casa dels Andreu, la seva família a l'exili. Són imatges que es repeteixen any rere any fins el setembre de 1949, darrer estiu que va anar a Montpeller, quan ja estava malament de salut, tal com escriu a les seves postals, fins que va morir el 1951.

És important fer esment d'alguns detalls. Quan en Paco envia fotografies dedicades, fa servir indistintament el Francesc o fins i tot el Francisco, però quan envia postals adreçades a la família Andreu, primer a l'àvia Carme i després de la seva mort al Nadal del 1945, a l'avi Manel, sempre signa com a *Paco* i la seva introducció és *Benvolguda*

Família. Una prova que es considerava un més de la família i de fet ho era. No podem oblidar que en Paco va deixar pares i germanes el 1937 i que mai més els va tornar a veure. Recordo a la meua mare explicant que un cop instal·lada a Barcelona de nou, la Rosa Boix li demanava notícies del seu germà.

Les fotografies “personals” que tenim d’en Paco Boix ens demostren que era un maniàtic de la fotografia, en un moment en què encara no estava de moda; volia retratar-ho tot, fins la cosa més ínfima, una nena petita jugant amb les pintures de la seva mare o un nen una mica més gran fent qualsevol tonteria... Ens el podem imaginar amb un mòbil, amb càmera incorporada? Hauria estat l’esser més feliç del món!!

Hi ha més coincidències entre les famílies Boix i Andreu. L’Helena Andreu i en Paco Boix, es varen veure per darrera vegada l’octubre del 1945 a París, on ella va anar per agafar un vaixell que la duria a Mèxic i casar-se amb un altre fill d’exiliats, l’Antoni Pla, i on va tenir contacte durant molt temps amb la Núria Boix.

En resum, en Paco forma part del meu imaginari familiar, però la seva dimensió històrica me l’han aportat diversos factors externs molt importants: el seu testimoni excepcio-

nal al procés de Nuremberg; l’obra de la Montserrat Roig *Els catalans als camps nazis*, de la qual es feu una presentació a l’Ateneu de Sants, que jo presidia, acompanyada d’una exposició de les fotografies familiars dels Andreu; el documental d’en Llorenç Soler “Un fotògraf en el inferno”, que usà imatges familiars i en el qual la meua mare va participar com a testimoni; l’aparició del lot de fotografies, posteriorment batejades com “Els primers trets de Francesc Boix”; l’exposició “Francesc Boix, fotògraf. Més enllà de Mauthausen” produïda pel Museu d’Història de Catalunya i comisariada per Rosa Toran, amb fons inèdits de l’Amical de Mauthausen; l’exposició de Fotoconnexió a les Cotxeres de Sants, en el 73è aniversari de l’alliberament dels camps nazis, comisariada per Ricard Marco i Ramon Barnadas; i la pel·lícula “El fotògraf de Mauthausen”, que vaig anar a veure amb molta il·lusió i em va decebre força.

Ara, amb la meua incorporació al projecte Boix, desitjo contribuir a difondre l’obra del que fou amic i exponent de la tragèdia dels republicans antifeixistes deportats.

COL-LABORACIONS

Guerra d’Espanya, guerra internacional

Alex Rigol Cuadra

"A Madrid, el txec anava a lluitar per Praga; el francès per París; l'austriac per Viena; l'alemany, per alliberar el seu país de Hitler i l'italià per expulsar Mussolini del seu país" (Artur London).

Ningú posa en dubte que la Segona Guerra Mundial va començar a Espanya. Es pot qüestionar –però no negar– el tipus de contactes internacionals anteriors al conflicte.

Però ningú pot negar que el desenvolupament de la Guerra d’Espanya estigués influenciat per factors internacionals. És cert que, tot i que les causes fossin específicament espanyoles i fossin espanyols els qui la van protagonitzar, no es pot entendre sense explicar alguns factors internacionals.

-La Guerra d’Espanya va tenir una dimensió internacional des del primer moment. Els observadors estrangers, així com la propaganda de tots dos bàndols van explicar que el cas espanyol era la realitat social que es donava a Europa entre feixisme i antifeixisme i que donaria pas a un conflicte més gran.

-La Guerra d’Espanya va tenir també una dimensió internacional des del principi ja que la República va demanar ajuda a França, obtenint primer un sí, en espera a l’expectativa dels esdeveniments, per després esdevenir en una no intervenció. D’altra banda, Franco va obtenir l’ajuda de Hitler i també de Mussolini.

-La Guerra d’Espanya, va esclatar en un moment que hi havia fortes tensions en l’ordre internacional. Les relacions a Europa estaven convulses per les pretensions i actuacions alemanyes. Davant d’un Reich agressiu les potències democràtiques europees van preferir mantenir-se a l’expectativa ja que pretenien evitar un gran conflicte bèl·lic a Europa. Un error que va tenir greus conseqüències internacionals.

Sobre aquests factors d’índole internacional podem extreure algunes conclusions. En primer lloc que la Guerra d’Espanya va intensificar la divisió ideològica d’Europa en dos camps, el dels demòcrates i el dels feixistes i en segon lloc que la Guerra d’Espanya va contribuir a crear un clima prebèl·lic en la societat europea que posteriorment va desencadenar un conflicte de grans dimensions.

El combat contra l’extrema dreta i l’antisemitisme

Fernando Cardoso

L’auge de l’extrema dreta a Europa i al món ens obliga a dedicar esforços a denunciar les seves declaracions i actuacions. I aquest propòsit ens anima a oferir-vos una sèrie de reflexions i comunicacions.

El món d’avui

"Dels feixismes històrics als reaccionarismes postmoderns i els nous populismes. El repte de les polítiques de memòria". Aquest és el títol de les Jornades celebrades del 27 al 30 de novembre de 2019 a l’auditori del MACBA (Museu d’Art Contemporani de Barcelona), dins el V Col·loqui In-

ternacional del Memorial Democràtic –Càtedra Walter Benjamin– de les quals us ofereixo una síntesi i unes reflexions.

Vuit conferències i quatre taules rodones es van oferir per especialistes i experts de diferents àmbits de les ciències socials (polítologia, història, sociologia, periodisme, etc.). A l'espera de l'edició d'un llibre que contindrà la totalitat del que s'hi desenvolupà, esbosso les principals conclusions d'una de les taules rodones, la qual tractava sobre els espais de memòria:

- Aquests llocs, en general, són molt visitats per un públic en el qual cada vegada hi ha menys supervivents dels horrors patits i cada vegada més persones joves que ho veuen amb una certa distància.

- En un primer moment aquests memorials eren més emotius i més orientats al dol per la raó que molts visitants havien viscut els fets de manera directa o indirecta a través de familiars i amics.

- Ara la situació és diferent amb el públic visitant en fer acte de presència les noves generacions en què els fets narrats són percebuts amb una certa distància.

- El repte ara estaria a renovar cada vegada més els espais de memòria, igual que les associacions que tracten aquests temes en què caldria incloure a la nostra Amical, pensant més en aquestes noves generacions per poder passar-los el relleu i que aquesta memòria es mantingui viva.

- Tot això suposaria orientar aquests llocs més cap a la pedagogia i menys a l'emotivitat, el que implicaria convertir-los en espais de reflexió, d'estudi, de debat, d'investigació, de projectes, etc. adreçats als joves, on es treballin els temes d'avui a partir del coneixement dels fets del passat: xenofòbia, racisme, homofòbia, drets humans, valors ètics com la tolerància, la diversitat, l'empatia, solidaritat, el respecte, etc.

Així doncs, seria raonable que la nostra Amical comencés a anar pensant més en les noves generacions perquè s'incorporin a l'associació i puguin continuar la gran tasca iniciada en el seu dia pels deportats supervivents, els seus familiars i amics i que en el transcurs del temps han anat desapareixent i sempre amb el mateix objectiu: construir un món just, lliure i en pau, com així reflecteixen els juraments dels supervivents dels diferents camps de concentració.

En aquest sentit, potser en les nostres conferències i exposicions quan parlen del passat caldria anar introduint elements relacionats amb el present, com és l'auge de l'extrema dreta en el món i el discurs d'odi i mentides que l'acompanyen. Potser llavors, les noves generacions vegin la importància que té no oblidar aquest passat ignominiós i es decideixin a continuar amb el treball iniciat ara fa 75 anys.

Polònia: Contra la instrumentalització indigna de la història

Gener 2020. – Comunicat de la FIR

Amb molta preocupació, la FIR segueix els darrers desenvolupaments polítics a Polònia, que actualment es troba en plena controvèrsia històrico-política. A principis de gener, el parlament polonès, la Dieta, amb una majoria que s'estenia a diversos partits, volia aprovar una llei que castigues *les mentides sobre les causes de la Segona Guerra Mundial*. Després d'haver estat, juntament amb els Estats bàltics, un dels membres de la UE que incità l'escandalosa resolució revisionista del 19 de setembre de 2019, visió de la història que no s'ha de inserir en cap cas a la legislació polonesa. El 2016, diversos moviments i protestes internacionals van derrotar un primer intent del govern PiS (partit populista de dretes) per criminalitzar les afirmacions històriques sobre la col·laboració de Polònia en l'extermini de jueus. Avui és un nou atac, aquesta vegada amb legitimació anti-russa.

El 19 de desembre de 2019, en referència a l'inici de la Segona Guerra Mundial durant una conferència de premsa internacional, el president rus va afirmar que la Unió Soviètica va ser l'últim estat europeu que va signar un "pacte de no agressió" amb l'Alemanya nazi. D'altres ja havien estat signats abans, el tractat germano-polonès de 1934 n'és la prova. A més, va afegir que els acords de Munic de 1938 i la participació de Polònia en la partició de Txecoslovàquia van ser les causes de la guerra. Basant-se en fonts històriques, va ser molt crític amb el llavors ambaixador polonès a Berlín, Jozef Lipski, que, segons Putin, "s'havia solidaritzat amb els sentiments antisemites de Hitler" i havia pro-

mès aixecar un monument a Hitler a Varsòvia encara que implementés l'anunciada expulsió dels jueus d'Europa.

En conseqüència, fins i tot el membre de l'oposició Donald Tusk es va ofendre davant les "mentides russes". El president polonès Andrzej Duda va exigir el dret a parlar al Fòrum Mundial de l'Holocaust a celebrar el 23 de gener al centre Yad Vashem de Jerusalem. Va expressar el seu desig de parlar "en nom del país amb el major nombre de ciutadans exterminats a Auschwitz" o bé boicotejar l'esdeveniment.

Aquests esdeveniments a Polònia han eclipsat fins i tot les commemoracions del 75è aniversari de l'alliberament del camp d'extermini d'Auschwitz per part de l'exèrcit soviètic. Tot i que 21 caps d'Estat van acordar participar a les celebracions a Auschwitz el 27 de gener, el govern polonès no va convidar deliberadament el president rus. Fa cinc anys, el govern polonès va justificar aquesta no invitació afirmant absurdament que les tropes ucraïneses, i no les russes, havien alliberat el camp, prova de desconeixement o de falsificació deliberada de la història del país.

La FIR està molt preocupada per aquestes instrumentalitzacions de la història amb finalitats polítiques. Exigim que la memòria de les persecucions, de la resistència antifeixista i dels alliberaments per part de les forces aliades i de totes les forces de la coalició anti-hitleriana no sigui banalitzada d'aquesta manera. Per tant, donem suport a les decisions reiterades de l'AG de les Nacions Unides per protegir la memòria de la persecució i la resistència.

Condemna de la FIR de l'atac terrorista a Viena

Després dels crims comesos a París i a Niça, que hem condemnat de forma rotunda, ha estat la capital austríaca la que ha rebut els embats de l'odi.

El Secretari General de la FIR, Dr. Ulrich Schneider, ens ha fet arribar el següent comunicat:

“Amb disgust i indignació, la FIR ha conegut l'atemptat terrorista a Viena. Segons les declaracions del Ministeri austríac de l'Interior, els musulmans fanàtics haurien de ser responsables d'aquesta acció. En realitat, tant hi fa quin sigui el grup de perpetradors responsable d'aquest atac. És i segueix sent un crim menyspreable.

L'acció coordinada dels perpetradors de Viena mostra que aquesta no va ser una acció espontània, sinó més aviat una acció planificada a llarg termini. Sorgeix la pregunta, si els anomenats "perillosos" han estat en el punt de mira dels serveis secrets domèstics durant molt de temps perquè no van reaccionar a temps i de manera adequada. Aquests actes terroristes de violència mai serveixen per acomplir les idees polítiques, sinó que creen un clima de por i violència a les quals les forces de seguretat del país en qüestió solen reacci-

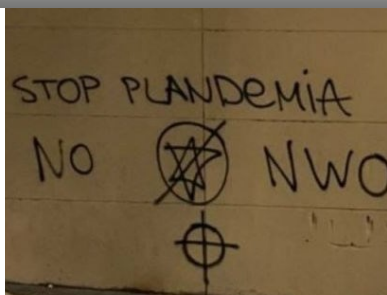
onar restringint les llibertats democràtiques de totes les persones. No obstant això, és precisament en aquestes situacions que les societats democràtiques han de defensar la llibertat de cada individu. Això no funciona reduint els drets i llibertats, sinó només amb una societat civil forta amb la integració social, la tolerància i les oportunitats socials per a totes les persones que viuen al país.

Les dones i els homes de la resistència antifeixista i els soldats de la coalició anti-hitler no van alliberar Europa de la barbàrie del nazisme el 1945 i van intentar fer retrocedir la ideologia feixista només per trobar avui que els èxits de la seva lluita són amenaçats pel desmantellament dels drets i les llibertats democràtiques, per la xenofòbia i la creixent intolerància.

La FIR i les seves federacions condemnen aquest tipus d'actes violents, expressen el seu condol a les víctimes i els seus familiars i afirmen clarament: en els nostres països el terrorisme, el racisme, la xenofòbia i la intolerància no tenen cabuda. Ho defensem amb totes les forces de la societat civil”.

Pintades antisemites alarmants a Barcelona i oprobi a líders republicans

Les accions de grups que van embrutar les parets de la ciutat amb missatges antisemites mereixen la més gran repulsa i la solidaritat amb les comunitats jueves, que ens han fet arribar mostres d'agraïment i amistat, pel nostre comunicat del dia 2 de novembre.

La nostra denúncia a aquests atacs ha anat acompanyada d'una contundent repulsa als actes perpetrats contra els monuments i plaques en record d'Indalecio Prieto i Francisco Largo Caballero. En aquest sentit Rosa Toran ha publicat l'article "Netejar els atacs dels ressentits" a *Público* (6-11-2020):

<https://blogs.publico.es/dominiopublico/35156/limpiar-los-ataques-de-los-resentidos/>

INFORMACIONS

Restauració del monument de Mauthausen

Com sabeu l'Amical va assumir la restauració del monument que honora la memòria dels deportats republicans al camp de Mauthausen i per al seu finançament ens vam sumar a la campanya a internet (GivingTuesday, moviment global per incentivar les bones accions), amb la qual es va poder cobrir part del desemborsament realitzat prèviament per l'Amical, i amb donacions en mà. Volem mostrar l'agraïment a totes les persones que hi van col·laborar:

Agustí, Alex C., Alexandre Ruiz Gadea, Alfredo, Àngel, Àngel, Àngel Ferrer, Àngels del Pozo Redondo, Anna, Antonio, Carles Quesada, Carmen Alcalde, Elena, Elisabeth, Fernando, Ferran Díaz, Francisco González, Gloria Vendrell Andrés, Jaume, Joan, Joan, Joan Ignasi, Joaquín Aloy, Jordi Agustí, José, José, José Antonio, José Luís, José Manuel Revuelta, José

Maria, José Quesada, José Renato, Josep San Martín, Juan Antonio Olivares Abad, Juan M. Calvo Gascón, Lara, Llíria, Lourdes, Luís, Luís, Marc B, María Magaleña, María Paz, María Teresa Curià, Mariano, Mariano, Mariona Vigués, Maribel, Miquel, Mónica Sanz, Natalia Teresa, Nathàlia Serra, Óscar, Pedro, Pedro, Pere, Rafael González Álvarez, Rosa Toran, Salvador Chavarría Martínez, Serge, Socorro Albarrán, Víctor y 21 donaciones anónimas.

Abans de la restauració.

Monument restaurat.

Avantprojecte de Llei de Memòria Democràtica

En primer lloc, volem agrair la invitació de la vicepresidenta primera de Govern i ministra de la Presidència, Relacions amb les Corts i Memòria Democràtica, Carmen Calvo Poyato, a la nostra Amical, –al costat d'altres 20 associacions memorialistes de l'Estat espanyol– a la reunió per videoconferència del dia 16 de setembre de 2020, on, juntament amb el secretari d'Estat, Fernando Martínez i el director general de Memòria Democràtica, Diego Blázquez, ha informat de l'actual Avantprojecte de Llei (APL) sobre Memòria Democràtica aprovat el dia anterior 15 de setembre pel Consell de Ministres. Aquesta trobada va sorgir del desig de la Sra. Calvo que la primera reunió sobre aquest tema fos amb les associacions per la seva perseverança en la lluita reivindicativa per la Recuperació de la Memòria desenvolupada durant molts anys.

L'APL incorpora moltes de les reivindicacions i propostes de la llarga lluita sostinguda per les associacions memorialistes i és un important avanç respecte a la Llei de 2007. Així mateix, posa de manifest la necessitat de dur a terme polítiques públiques de memòria, que, situïn a les víctimes de la Guerra d'Espanya i de la dictadura franquista al centre de l'acció política, i estableix criteris per a la seva dignificació, reconeixement i reparació.

Per això, l'Amical considera positiva la tramitació d'aquest Projecte de Llei i valora la declaració d'intencions, així com el contingut que es desenvolupa en el seu articulat. Més encara en el context polític actual, en què les forces polítiques conservadores i d'extrema dreta qüestionen i atempten, des de les institucions on governen, contra els tímids avenços que s'han realitzat en Memòria Democràtica

ca i en la dignificació de les víctimes del franquisme. Aquest suport a l'APL no es contradiu amb algunes indefinicions i oblitats que creiem s'han de millorar i implementar en la seva tramitació parlamentària, i que hem enviat a la Direcció General de Memòria Democràtica del Ministeri de la Presidència, Relacions amb les Corts i Memòria Democràtica en la consulta oberta habilitada a l'efecte. Així mateix, la Trobada Estatal de Col·lectius de Memòria Històrica i de Víctimes del franquisme, –del qual formem part juntament amb més de 70 col·lectius de tot l'Estat espanyol i de França– reunit telemàticament els dies 10 i el 24 d'octubre de 2020 ha elaborat un ampli document. Aquest incorpora un important ventall de propostes i reivindicacions del moviment memorialista de tot l'Estat espanyol, i ha dissenyat un pla de treball que inclou, entre altres accions, trobades amb els grups parlamentaris democràtics, perquè en el llarg i complicat tràmit parlamentari previst s'incloguin totes les modificacions necessàries, per tal que en el text definitiu es faci, d'una vegada per totes, efectiu el dret a la Veritat, la Justícia i la Reparació per a les víctimes del franquisme i el conjunt de la societat.

Atacs a la memòria d'Indalecio Prieto i Francisco Largo Caballero L'Ajuntament de Madrid contra Francisco Largo Caballero

L'ajuntament de Madrid va acordar, amb els vots a favor de PP, Ciudadans i Vox, en el Ple del dia 29 de setembre de 2020, retirar a la ciutat els homenatges a Francisco Largo Caballero i Indalecio Prieto. Pocs dies després, el 10 i el 12 d'octubre de 2020, les estàtues de tots dos, situades en els Nuevos Ministerios de Madrid, van aparèixer vandalitzades amb pintades de "Assassí" i "Rojos no", i un tercer atac va ocórrer el 2 de novembre. El 15 d'octubre, sense anunci previ, l'Ajuntament de Madrid va procedir a retirar a cops de martell la placa en record de Francisco Largo Caballero a la plaça de Chamberí.

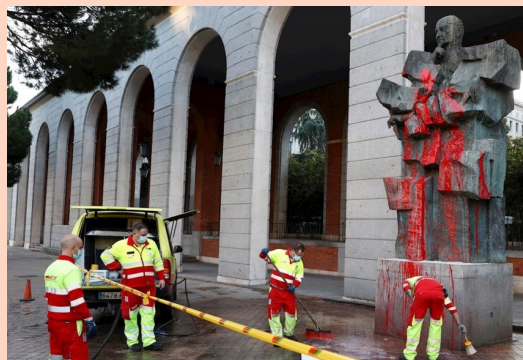
Davant d'aquestes actuacions, els principals col·lectius memorialistes, entre ells l'Amical, UGT Madrid, PSOE, el Partit Comunista d'Espanya, moviments socials, entitats de la cultura i les dones que formen part de la Plataforma en Defensa del Memorial al cementiri de l'Est de Madrid, van convocar una concentració el 15 de novembre a la plaça de Chamberí, contra el maltractament de l'Ajuntament de Madrid a la memòria de Largo Caballero. A la concentració van intervenir Almudena Asenjo Fer-

nández, directora de la Fundació Francisco Largo Caballero, Luis Miguel López Reillo, secretari general d'UGT Madrid, i es van llegir els manifestos "Memòria Feminista i Democràtica per a l'Ajuntament de Madrid" i "Memòria Democràtica per a l'Ajuntament de Madrid" en el qual demanaven la renúncia de l'alcalde del PP i de la vicealcaldessa, Begoña Villacís, i reclamaven la reposició de la placa de Largo Caballero i la immediata reconstrucció del memorial del Cementiri de l'Est d'acord amb el projecte original que va ser destruït només arribar al poder l'actual corporació.

En acabar la concentració es va col·locar una placa simbòlica amb la figura de l'insigne polític socialista republicà.

Davant aquestes actuacions, l'Amical va escriure la carta següent a l'alcalde de Madrid, José Luis Martínez-Almeida, per mostrar la nostra més ferma repulsa. "En nom de la Junta i els socis de l'Amical de Mauthausen i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya, vull transmetre-li la nostra més ferma repulsa cap a les darreres actuacions de l'ajuntament de Madrid:

- El suport del seu grup parlamentari (PP) per a l'aprovació

Monument de Largo Caballero vandalitzat.

Manifestació de repulsa contra aquests actes

en ple del 29 de setembre passat d'una proposició del partit d'extrema dreta perquè siguin eliminats de Madrid carrers, estàtues i plaques que honorin les memòries de l'expresident del Consell de Ministres de la II República Francisco Largo Caballero i de l'exministre i expresident del PSOE Indalecio Prieto.

-La retirada de la placa en honor de Largo Caballero que es va col·locar, al març de 1981, en el lloc on estava situada la casa en què va viure i que en l'actualitat és la seu de la Junta Municipal del Districte de Chamberí.

Aquestes actuacions mostren l'enorme ignorància de la nostra història, la manca de la més elemental cultura democràtica i una nova agressió a la Memòria democràtica; ja que la iniciativa aprovada es basa en una interpretació revisionista i negacionista de la història, davant de les evidències i la documentació històrica –més de 300 historiadors

d'universitats espanyoles i estrangeres han denunciat, en un detallat informe tècnic, les mentides i barbaritats històriques contingudes a la iniciativa aprovada–, i en l'ofensa cap a les víctimes del nazisme i del feixisme, així com el menyspreu als principis universals sobre els drets a la veritat.

Francisco Largo Caballero va néixer a Madrid el 1869 i va ser deportat el 31 de juliol de 1943 a el camp de concentració nazi de Oranienburg-Sachsenhausen on va ser registrat amb el número de matrícula 69040. És per aquests fets, que el seu nom figura en el llistat de madrilenys i madrilenyes deportats als camps de concentració nazis i que estaran gravats al Memorial en reconeixement als homes i dones de Madrid deportats als camps de concentració nazis entre 1940-1945, –Memorial que va ser aprovat per unanimitat en el ple de l'ajuntament de Madrid el 26 d'abril de 2017 i que actualment està pendent de realització per part de l'actual corporació–.

Com a associació que reuneix i defensa la memòria i els drets de les víctimes espanyoles del nazisme i als seus familiars, un cop més, hem de reclamar, a un representant de la nostra classe política, respecte cap a les víctimes del nazisme i demanem la immediata reversió de les actuacions esmentades: la retirada de l'acord del 29 de setembre passat, la reposició de la placa que homenatjava a Largo Caballero i que Vostè, com a alcalde de Madrid, demani disculpes públiques als familiars de les víctimes del nazisme i al conjunt de la ciutadania”.

Monòlit en homenatge als espanyols deportats

A la inauguració del monòlit, ubicat al complex dels jardins de *Nuevos Ministerios* (entrada per passeig de la Castellana núm. 67), a Madrid, el 30 de gener de 2020, van estar presents la vicepresidenta primera de Govern Carmen Calvo, el ministre de Transports José Luis Ábalos, el secretari d'Estat de Memòria Democràtica, Fernando Martínez, Enric Garriga i Concha

Díaz, president i vicepresidenta i delegada a Madrid de l'Amical de Mauthausen i altres camps, en representació dels deportats espanyols republicans, Isaac Querub, president de la Federació de Comunitats Jueves d'Espanya, l'ex-president José Luis Rodríguez Zapatero, ambaixadors d'Alemanya, Àustria, França, Federació de Rússia i Polònia, Luis García Montero, director de l'Institut Cervantes i Miguel de Lucas, director de el Centre Sefarad Israel. També van assistir nombrosos membres de diferents associacions memorialistes, entre elles, Pilar Nova, presidenta de l'associació de *Descendientes del exilio español* i Miguel Muga de la *Federació Estatal de Fòrums per la Memòria*, socis d'Amical, i familiars de deportats.

L'acte va començar amb la lectura del jurament de Mauthausen a càrrec de la poetessa Raquel Lanseros i, després de la descoberta del monòlit per part de la Sra. Car-

men Calvo, es van realitzar les ofrenes florals per part de el president de la Federació de Comunitats Jueves d'Espanya, l'Amical de Mauthausen i la Sra. Carmen Calvo i el Sr. Ábalos. Després d'unes paraules d'Enric Garriga i Carmen Calvo, va posar fi a l'acte la interpretació del "Cant dels ocells" de Pau Casals per part de la senyora Helena San Juan.

En la seva intervenció, el nostre president, Enric Garriga, va expressar l'honor de la nostra associació d'haver participat, en representació dels familiars de deportades i deportats republicans de tots els camps, en la inauguració del monument memorial a les persones republicanes espanyoles, resistents i lluitadores antifeixistes, deportades i assassinades pel nazisme.

La vicepresidenta de Govern, Carmen Calvo, va emfatitzar el compromís de Govern amb el record de les víctimes espanyoles del nazisme: "*L'essència de la democràcia és el record continu d'aquest sacrifici*"; va assegurar que

"l'Executiu seguirà construint aquesta Espanya plural i diversa que ens pertany a tots". «Em sento molt honrada per estar aquí com a Ministra responsable de la Memòria Democràtica, i poder descobrir aquest monòlit de la nostra memòria i dignitat (...) Quan davant de la diversitat de les circumstàncies per opció sexual, religió, cultura, ideologia o raça, algú decideix l'extermini i la negació de l'altre, es nega també a si mateix», en aquest sentit ha assegurat que "el veritable progrés és el que es construeix sobre pilars humanistes"; i va mostrar el seu agraïment en nom de Govern al moviment memorialista del nostre país "per mantenir viva la flama de la memòria i contra la desmemòria durant 40 anys", gràcies al qual "hem seguit recordant que sobre les víctimes es fonamenta la dignitat del

que som avui com a espanyols".

Agraïm el suport, compromís, esforç, i entusiasme de la Direcció General de Memòria Històrica, —creada el juny de 2018, per l'exministra de Justícia, Dolores Delgado—, i especialment de l'exSubsecretària de Justícia, Cristina Latorre, que, amb la col·laboració del Ministre de Foment, José Luis Ábalos i el subsecretari de Foment, Jesús M. Gómez García, han fet possible el disseny, la construcció i la ubicació d'aquest monòlit, demandat durant molts anys a diferents governs i que representa un pas més en el reconeixement públic a les víctimes del nazisme i del franquisme.

Web de víctimes mortals espanyoles als camps nazis

Fernando Martínez, Juan M. Calvo i Carmen Noguero

La Secretaria d'Estat de Memòria Democràtica i l'Associació Amical de Mauthausen van presentar públicament la web dels espanyols deportats i morts en camps de concentració nazis, el 27 de febrer a la sala de conferències de l'Institut Cervantes de Madrid. L'acte va ser presentat per

Carmen Noguero, secretària general de l'Institut i va comptar amb la participació de Fernando Martínez López, Secretari d'Estat de Memòria Democràtica, i de Juan Manuel Calvo Gascón, membre de l'Associació Amical de Mauthausen i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya.

Del total aproximat, dels 9000 deportats i deportades tenim recollit en l'actualitat un total de 5278 morts, que figuren en la base de dades del web:

<https://fallecidosenloscamposnazis.org/> des del qual es poden filtrar els continguts per persona, lloc i data de naixement, així com el lloc i el moment en què es va produir la seva mort. A més, el projecte permetrà implementar noves incorporacions i correccions d'algunes dades errònies.

El treball i la publicació de la web ha estat possible gràcies al conveni subscrit amb el Ministeri de Justícia que ha tingut continuïtat amb el Ministeri de Presidència, Relacions amb les Corts i Memòria Democràtica del Govern d'Espanya.

Exposició 80è aniversari de l'exili republicà espanyol

Del 5 de desembre al 29 de febrer de 2020 a La Arquería dels Nuevos Ministerios de Madrid s'ha pogut visitar aquesta exposició, concebuda com a complement a la de 1939: *Exili republicà espanyol*, comissariada per Juan Manuel Bonet, on s'exposaven dues mostres de fotografies que ajuden a comprendre l'exili i les seves conseqüències. La primera, *Camins de l'Exili*, reuneix un centenar d'imatges inèdites preses pel fotoperiodista francès Philippe Gausson i que va descobrir el seu fill Jean-Philippe en una maleta poc després de la seva mort, fa un parell d'anys, que reflecteixen la duresa de "la Retirada" i l'arribada als camps de concentració francesos. La segona, *La Sang no és Aigua*, presenta el treball realitzat per Pierre Gonnord, un encàrrec *ad hoc* per la Comissió Interministerial per a la Commemoració del 80è aniversari de l'exili republicà espanyol, que uneix retrats, testimonis i captures d'objectes íntims d'algunes de les persones que van viure l'exili i que combina record, passat i present.

Agraïm la invitació de la Subsecretaria de Justícia, Cristina Latorre a Enric Garriga, Joan Calvo i Concha Díaz a una visita guiada pels comissaris de les tres mostres el dia 13 de gener. En col·laboració amb el Centre Sefarad Israel

es van realitzar visites guiades per la nostra vicepresidenta, Concha Díaz, a grups de professors d'ensenyament secundari interessats en el tema.

Gràcies a la invitació del Secretari d'Estat de Memòria Democràtica, Fernando Martínez, la vicepresidenta Concha Díaz va assistir a l'acte de Cloenda de l'exposició *80è aniversari de l'exili republicà espanyol*. L'acte va consistir en el recital «Los Silenciados» interpretat per Ensemble Oihua i va tenir lloc a la sala d'actes del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (complex dels Nuevos Ministerios), el dissabte 29 de febrer de 2020.

Premis Marcel·lí Garriga i Montserrat Roig. Guanyadores 2020

Enguany les estudiants guanyadores han estat Arantxa Gómez Giner i Natalia Guillamón Sánchez. Arantxa Gómez Giner, de l'INS Eugeni d'Ors de Vilafranca del Penedès, competí amb una fotografia anomenada "Filat" al premi de fotografia Marcel·lí Garriga, i Natàlia Guillamón Sánchez, de l'INS de Tona, ha assolit el Montserrat Roig pel seu treball anomenat "Memòria dels deportats d'Osona al camp de Mauthausen".

Lliurament de premis

Els premis s'havien de lliurar en el transcurs de la VIII Trobada de joves de la Xarxa Mai Més del mes d'abril a Tona, però les circumstàncies extraordinàries arran de la Covid-19 van determinar que el resultat es fes públic en un acte virtual a les xarxes el dia 26 de juny: (<https://www.youtube.com/watch?v=zRtpD5ktycQ>) i els premis es van lliurar el 17 de setembre durant la inauguració de l'exposició sobre Montserrat Roig, una de les activitats del Projecte Buchenwald, al Museu del Ferrocarril de Catalunya, a Vilanova i la Geltrú.

Nova edició dels premis

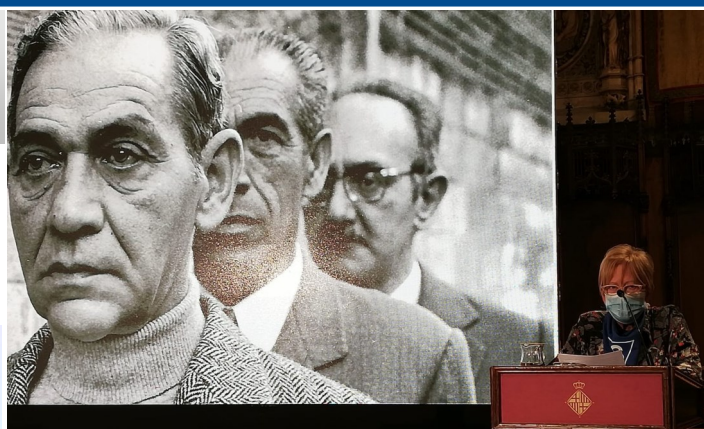
S'han convocat les noves edicions dels premis Marcel·lí Garriga (VII edició) i Montserrat Roig (VI edició), les bases dels quals es poden consultar al Web de l'Amical. Recordem que el premi Marcel·lí Garriga "Els camps de concentració, la mirada del jovent" es destina a guardonar les imatges fotogràfiques captades pels joves que visiten els camps nazis, personalitzades amb els seus comentaris o reflexions, i el Montserrat Roig s'adreça a la creació històrica o literària, de recerca o de ficció, sobre la deportació republicana o dels altres col·lectius als camps del III Reich.

Medalla d'or de l'ajuntament de Barcelona al mèrit cívic

El plenari del 29 d'abril, a proposta de la Regidoria de Memòria Democràtica, va acordar per unanimitat la concessió d'aquest guardó a l'Amical de Mauthausen i altres camps, en el marc de les actuacions pels 75 anys de l'alliberament

Esquerra-dreta: Ada Colau, Enric Garriga; Llibert Villar i Lluïsa Villalba, que recullen la medalla de l'Amical de Mauthausen

Rosa Toran fa la glosa de la tasca desenvolupada per l'Amical de Mauthausen. Al darrera, la foto de tres destacats fundadors de l'Amical: Ferran Planes, Joan Pagès i Joaquim Amat-Piniella

dels camps nazis. El guardó va justificar-se per la tasca de preservació, divulgació i dignificació dels deportats i deportades i per la defensa de la llibertat i dels Drets Humans. L'Amical de Ravensbrück i Lluís Martí Bielsa, a títol pòstum, també han merescut la concessió de la medalla. El lliurament del premi va tenir lloc el 17 de desembre.

Assemblea de la Federació estatal de *Foros por la Memoria*

Agraïm, com en anys anteriors, als companys de la Federació la invitació a Concha Díaz a la seva assemblea anual celebrada a Madrid el 29 de febrer, on es van abordar els problemes actuals a nivell estatal i local i es van discutir les estratègies per reivindicar polítiques públiques de memòria.

Premi UPEC

La Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya, el dia 6 novembre va concedir el Premi de l'any 2020 a l'Amical de Mauthausen, per la seva història i trajectòria en defensa de la memòria de la deportació republicana, en el 75è aniversari de l'alliberament dels camps nazis. El membre de la Junta, Carlos Quesada, fou l'encarregat de recollir-lo.

Concert en memòria de les víctimes de l'Holocaust

L'Amical agraeix la invitació del director del Centre Sefarad-Israel, Miguel de Lucas, a la vicepresidenta Concha Díaz, al Concert en memòria de les víctimes de l'Holocaust, amb motiu del 75 aniversari de l'alliberament d'Auschwitz-Birkenau. El concert el va organitzar el Patrimoni Nacional, el Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació i el Centre Sefarad-Israel, i el va interpretar l'Ensemble Praeteritum, el dimarts 28 de gener de 2020 a les 19:30 hores al Saló de Columnes del Palau Reial de Madrid.

Els arbres de la memòria a Buchenwald

El dia 4 d'abril, amb motiu del 75è aniversari de l'alliberament del camp de concentració de Buchenwald i la fi de la guerra el 1945, l'organització Lebenshilfe-Werk de Weimar, amb el suport del Comitè Internacional de Buchenwald, havia de continuar el projecte i seguir la gran campanya de plantació d'arbres del projecte commemoratiu "1000 Buchen", en memòria dels deportats a Buchenwald.

El projecte va començar a la ciutat de Weimar l'any 1999 per commemorar les marxes de la mort de Buchenwald i les víctimes del programa d'eutanàsia dels nacionalsocialistes. Des d'aleshores, al llarg de l'antiga ruta dels presos des del camp de concentració de Buchenwald fins al camp de Flossenbürg a Baviera, s'ha creat un camí de memòria viva a partir d'arbres especialment plantats, que exemplifiquen la voluntat d'una societat tolerant, de mentalitat oberta i diversa, sense exclusió ni racisme.

Enguany estava previst que persones i associacions de diferents països europeus que patrocinen aquests arbres en record de les víctimes del terror nacionalsocialista al camp de concentració de Buchenwald assistissin a aquest

acte. Des de l'Amical de Mauthausen i altres camps hem patrocinat tres arbres en memòria dels deportats republicans José Mª Villegas, Edmon Gimeno i Marcel·lí Garriga, amb la intenció d'anar incrementant aquesta llista any rere any.

Lamentablement, la suspensió de tots els actes commemoratius i la impossibilitat de viatjar han deslluït aquesta proposta. Malgrat tot, els arbres ja han estat plantats, però l'avinguda de Schwabsdorfer Weg a Weimar només s'inaugurarà en un entorn participatiu tan aviat com es permetin de nou els esdeveniments i sense cap risc per a la salut.

80è Aniversari del Comboi d'Angulema

El 20 d'agost va tenir lloc la lectura del Manifest i l'anunci de l'Acte commemoratiu del 80è aniversari del comboi d'Angulema celebrat online, organitzat per Amical de Mauthausen i altres camps, Amicale de Mauthausen de França, Asociación de Padres de Familias Españolas Emigrantes en Francia (APFEF). La nos-

tra Amical ha elaborat un documental que pot veure's en català a:

<https://amical-mauthausen.org/ca/7500/>

i en castellà a:

<https://amical-mauthausen.org/7500/>

L'esdeveniment també ha estat ressenyat en l'article de Rosa Toran a Público (6-8-2020)

<https://blogs.publico.es/dominiopublico/33939>.

Nit dels Vidres Trencats

Per commemorar el pogrom de la Kristallnacht ocorregut el 9-10 de novembre de 1938, Yad Vashem va realitzar una cerimònia virtual que es va iniciar després d'unes paraules de benvinguda de Perla Hazan del Departament de Relacions Internacionals de Yad Vashem i d'Eliana Rapp, directora de l'escola Internacional per a l'estudi de l'Holocaust, i va prosseguir amb una dissertació a càrrec del Dr. Menasche Zugman titulada "Molt més que vidres trencats".

En aquesta cerimònia van participar més de 300 convidats dels cinc continents, entre ells membres de la Junta de l'Amical de Mauthausen i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya.

La dissertació, magnífica, a càrrec del Dr. Menasche Zugman, va consistir en una explicació del clima social en què vivien abans, durant i després de la Kristallnacht els jueus a Alemanya i Àustria, posant l'accent que els violents successos ocorreguts en aquest pogrom van començar dies abans de la data en què es commemora, amb atacs contra les persones d'origen semita, així com contra els seus béns per ordre expressa de les altes jerarquies

Sinagoga de Hannover en flames en la Kristallnacht

nazis. Aquesta afirmació es basa en l'àmplia correspondència epistolar estudiada pel conferenciant entre diversos jerarques nazis.

Tota la seva dissertació va estar acompanyada d'una àmplia exposició de documents i imatges dels fets ocorreguts durant aquestes dates a Alemanya i Àustria. A l'acabar la dissertació, el Dr. Menaschen Zugman va respondre a diverses preguntes formulades per alguns convidats referents a la pervivència actual de l'antisemitisme a Alemanya i Àustria.

La cerimònia va finalitzar amb l'encesa d'espelmes en commemoració de la Kristallnacht.

Exili i deportació al Baix Llobregat

El Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat va organitzar la 11ª convocatòria d'investigació col·lectiva amb el títol «Exili i Deportació al Baix Llobregat». Per l'Amical de Mauthausen i altres camps hi participà Juan M. Calvo, historiador i membre de la Junta, a la jornada formativa "Historiar l'èxode republicà de 1939 en clau local" que se va celebrar el dia 7 de novembre. El desenvolupament de la jornada es pot seguir a l'enllaç:

<https://www.youtube.com/watch?v=Jm7XtpC0QY&feature=youtu.be>

Spain, the Second World War and the Holocaust. History and Representations

Les professores Sara J. Brenneis i Gina Herrmann han coordinat l'edició del llibre, publicat per la University of Toronto Press, que ha comptat amb les col·laboracions d'historiadors especialistes de tot el món, entre ells Juan M. Calvo Gascón amb "The Stateless Monument: Memory of the Spanish Republicans Who Died in Mauthausen" i Rosa Toran amb "Montserrat Roig and Her Contribution to the Memory of the Republican Deportation"

SPAIN, THE SECOND WORLD WAR, AND THE HOLOCAUST

HISTORY AND REPRESENTATION

EDITED BY SARA J. BRENNIS AND GINA HERRMANN

Seminari "Memòria, Simbologia i Espai Públic"

La pandèmia del Covid19 ha impedit celebrar la VI Trobada d'ajuntaments de la Xarxa Mai Més de forma presencial. No obstant, es va dur a terme la part acadèmica amb la realització d'un seminari, adreçat a polítics i tècnics municipals i també al públic en general, en format online. Organitzat per l'Amical de Mauthausen i altres camps, l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú i l'Ajuntament de Sabadell, amb el suport de la Diputació de Barcelona, va ser tramès en directe per les xarxes socials i seguit per més d'un centenar de persones d'arreu de l'Estat, ajuntaments, centres educatius, entitats i comunitats jueves. Pot veure's al web de l'Amical

Amb la participació de les alcaldesses de Sabadell, Marta Farrés, i de Vilanova, Olga Arnau, a més del president de

l'Amical, Enric Garriga; les ponències van anar a càrrec de Ricard Conesa de l'Observatori Europeu de Memòries, que dissertà sobre "Simbologia i patrimoni: memòries en conflicte, poders públics i associacionisme", i de la Dra. Montserrat Duch de la Universitat Rovira i Virgili, amb la intervenció "Continuïtat i canvi en les polítiques memorials a l'espai públic: de la dictadura a la democràcia".

Podeu veure vídeo a:

<https://vimeo.com/480265171>

RED NUNCA MÁS SEMINARIO MEMORIA, SIMBOLOGIA Y ESPACIO PÚBLICO
XARXA MAI MÉS SEMINARI MEMÒRIA, SIMBOLOGIA I ESPAI PÚBLIC

ACTO ACADÉMICO DEL VI ENCUENTRO DE AYUNTAMIENTOS VILANOVA I LA GELTRÚ 12-11-2020
ACTE ACADÈMIC DE LA VI TROBADA D'AJUNTAMENTS VILANOVA I LA GELTRÚ 12-11-2020

MEMÒRIES: DRA. MONTSERRAT DUCH (UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI)
MEMÒRIES: SR. RICARD CONESA (OBSERVATORI EUROPEU DE MEMÒRIES)

MÉS INFORMACIÓ: <https://amical-mauthausen.org/vi-trobada-d-ajuntaments-de-la-xarxa-mai-mes/>

Amical de Mauthausen | Universitat de Vilanova i la Geltrú | Diputació de Barcelona | RED NUNCA MÁS

Col·locació de *Stolpersteine*

Amb el suport del Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya, els actes de col·locació de les *Stolpersteine* –pedres que fan ensopegar, de les quals hi ha unes 75.000 arreu del món– se succeeixen a pobles i ciutats d'arreu de Catalunya, ben sovint en col·laboració de l'Amical, que ajuda a les institucions locals per tal d'elaborar el llistat dels seus deportats.

Citem els actes realitzats en els darrers mesos:

Vilanova i la Geltrú (Barcelona). 18 de juliol. Lliurament de les *Stolpersteine* a la plaça de la Peixateria, davant al monument en el seu record, amb presència de la Consellera de justícia Esther Capella, l'alcaldessa Olga Arnau, el regidor de memòria històrica Enric Garriga Ubia, i el president de l'Amical Enric Garriga.

Vilafranca del Penedès (Barcelona). 15 de setembre. Col·locació de les *Stolpersteine* amb l'assistència del director del Memorial Jordi Font, el regidor de cultura i l'historiador Ramon Arnabat i l'Amical. En l'acte intervingué la guanyadora del VII Premi Marcel·li Garriga, Arantxa Gómez.

Vallbona d'Anoia (Barcelona). 15 i 16 d'octubre. Actes a Cal Saumell i a la Sala Jaume Calveras en record de les víctimes del nazisme i col·locació de la *Stolpersteine* de Domènec Ferrer Torrents. Conferència d'Enric Garriga "Els deportats catalans als camps nazis. La importància de mantenir viva la memòria històrica".

Súria (Barcelona). 16 i 17 d'octubre. Al Roser del Poble Vell, intervencions de Jordi Alsina, familiar de deportat, Jeni

Montaño i Marta Simó, i col·locació de les *Stolpersteine* en memòria del 14 deportats del poble.

Rubí (Barcelona). Oferim la ressenya de Josepa Gardenyes Pedrol, autora de la biografia *Joaquim Aragonès. De Rubí a Mauthausen* i estudiosa dels deportats rubinencs, sobre l'acte realitzat a Rubí:

"El 21 de setembre, a Rubí, es va homenatjar els 11 rubinencs deportats als camps d'extermini nazis. L'acte va tenir lloc al Celler i va precedir la col·locació de les *Stolpersteine*. Hi van assistir, a més de les autoritats municipals i representants del Memorial Democràtic i l'Amical de Mauthausen, familiars dels deportats que, amb emoció, van recordar el germà, l'oncle, l'avi o el besavi. Agraïts per l'homenatge, però a la vegada expressant la tristesa perquè cap dels familiars deportats va poder sentir en vida l'escalf i el reconeixement del seu poble, pel qual havien treballat i lluitat en la defensa de la democràcia, la llibertat i la justícia social. I també perquè ha arribat tard per les seves esposes, filles i fills que van viure l'exili, la repressió i el silenci.

Els 11 deportats rubinencs homenatjats són: **Enric Aragonès Campderrós, Joaquim Aragonès Campderrós, Francesc Bartrolí Creus, Gregorio Beltran Jardiel, Joaquim Cardona Pareras, José López de Letona Angulo, Jesús**

Montroig Cuartero, Antoni Odena Odena, Antoni Pereña Salas, Joaquim Rusiñol Folch y Andreu Vidal Almirall.

El nom dels deportats quedarà gravat en aquestes llambordes *Stolpersteine* al portal de la casa on van viure. Per als set deportats que van morir als camps de l'horror serà tornar a casa, tornar a la seva terra. Per a tots ells serà preservar-ne la memòria".

HOMENATGES, ACTIVITATS I EXPOSICIONS

Tot i que ja queda molt lluny, el mes de gener es va participar en nombrosos actes del Dia de l'Holocaust i de Prevenció de crims contra la Humanitat, però per qüestions d'espai i de llunyania en el temps, els ometem. En el proper butlletí us donarem notícies dels actes del 2021.

Mataró (Barcelona). Del 13 de gener al 23 de febrer. Participació en el cicle d'Història La Postguerra d'Òmnium Cultural Maresme, amb les exposicions «Mauthausen, l'univers de l'horror», i «Els mataronins deportats» a l'Ateneu de Caixa Laietana. Intervenció de Rosa Toran en l'acte inaugural, el dia 24 de gener.

Manresa (Barcelona). 27 de gener. Al claustre del Museu de Manresa, commemoració del Dia de l'Holocaust amb els alumnes dels instituts que viatjaren a Mauthausen, amb un seguit d'activitats, com l'exposició "Camps: camins de pau" i una obra teatral.

Murcia. 10 de febrer. Presentació del còmic "Memoria y viñetas: el cómic como recurso educativo", de David F. de Arriba, a la Biblioteca regional.

Real Sitio de San Ildefonso (Segovia). Del 7 al 21 de març. Exposició "Resistents i Deportades", intervenció de Concha Díaz, a l'acte inaugural a la Casa de la Cultura del Real Sitio i participació en un debat amb Àngel Herrérin, professor i director del Departament d'Història Contemporània de la UNED i d'Eduardo Juárez, professor del Depar-

tament de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat Carlos III de Madrid i cronista de la vila.

Alameda de Osuna (Madrid). 6 de març. Conferència de Concha Díaz "Espanyols deportats als camps nazis" a l'IES Torres de la Alameda.

Flix (Tarragona). 7 de març. Intervenció d'Enric Garriga i de Carme Martí a l'acte a Ca Don Ventura "La lluita per la memòria avui. La deportació republicana als camps nazis. Record de la Neus Català".

Valsaín (Segovia). Del 6 al 29 de març. Exposició "Resistents i Deportades" a l'Associació Centro de Investigación de la Guerra Civil Española.

Breda (Barcelona). Del 7 de març al 5 d'abril. Exposició "Resistents i Deportades" al Centre Cultural dels Forns.

Barcelona. 21 de març. Assistència a la manifestació "Prou racisme", amb motiu del Dia Internacional contra el racisme, organitzada per Unitat contra el feixisme.

Castellbisbal (Barcelona). 20 de juny. A la Sala Els Costals, exposició "Deportats. 60 sabadellencs als camps nazis. 1940-1945" i intervenció de Rosa Toran en l'acte d'inauguració.

Vilanova i la Geltrú (Barcelona). Del 17 de setembre al 14 d'octubre. Exposició "Montserrat Roig, cronista d'un temps i d'un país", al Museu del Ferrocarril, i VIII Cicle de Cinema sobre la deportació al Teatre Principal, inclosos dins el Projecte Buchenwald.

Sant Boi de Llobregat (Barcelona). Del 4 al 23 d'octubre. Participació, com cada any, a la Fira de la Solidaritat Barreiant'20, en format virtual.

La Jonquera (Girona). Del 26 de setembre de 2020 al 14 de febrer de 2021. Exposició *Stolen Memory* al Museu Memorial de l'Exili, impulsada pel MUME, el Memorial Democràtic i la Universitat Rovira i Virgili, en el marc de la campanya d'*Arolsen Archives* de difusió dels retorns de pertinences de deportats amb la col·laboració de l'Amical.

Sallent (Barcelona). 2, 3 i 4 d'octubre. Commemoració del 75è aniversari de l'alliberament de Mauthausen, organitzada per l'Ateneu Rocas, amb la col·laboració de l'Amical de Mauthausen.

Altura (Castelló). 29 d'octubre. Conferència a la *Iglesia Nueva* de Blas Mínguez "Mauthausen el camp dels espa-

nyols i altres camps" dintre de la jornada sobre *Repressió, exili i deportació*, organitzada per la Xarxa de Memòria Històrica de la Xarxa de Municipis.

Sitges (Barcelona). Del 9 d'octubre al 22 de novembre, exposició *De Sitges als camps nazis*, a Can Falç Mar, organitzada pel Grup d'Estudis Sitgetans i la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Sitges, amb la col·laboració de l'Amical.

Terrassa (Barcelona). 15 d'octubre. Dia Nacional en Memòria de les Víctimes de la Guerra Civil i les Víctimes de la Repressió de la Dictadura franquista i del 80è aniversari de l'afusellament del President Lluís Companys, organitzat per l'Ajuntament, amb el suport de diverses entitats, entre elles l'Amical de Mauthausen.

Benlloc (Castelló). 17 d'octubre. Ponència de Blas Mínguez a les V Jornades per la memòria històrica, a l'Auditori municipal, organitzat per l'Ajuntament i la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.

Santa Perpètua de Mogoda (Barcelona). Del 30 d'octubre al 13 de desembre. Activitats en diversos centres en record als perpetuents assassinats als camps de concentració nazis, exposició «Mauthausen, l'univers de l'horror» i dissertació de Joan Calvo.

Oriola (Alacant). 7 de novembre. Inauguració d'una placa en homenatge als oriolans deportats i assassinats als camps de concentració nazis, al Racó Hernandí al costat de la casa museu del poeta Miguel Hernández, per iniciativa de l'Ateneu Socio-Cultural Viento del Pueblo, i amb la participació del director de la Fundació Cultural Miguel Hernández, Aquiles Rubio, representant de l'Amical de Mauthausen i altres camps, del Fòrum Social i un familiar d'un dels deportats.

Santa Pau (Girona). 6 de desembre. Homenatge als santapauencs als camps nazis, amb la intervenció de Concha Díaz.

Delegació d'Aragó

Dia de la Memòria Democràtica

L'Amical va ser convidada a participar en el Dia de la Memòria Democràtica d'Aragó que es va celebrar el dia 3 de març a Alcanyís, en record del bombardeig a què va ser sotmesa la ciutat en aquest mateix dia de l'any 1938. La nostra participació va consistir en una conferència impartida per Juan M. Calvo titulada "Republicans espanyols deportats. Del Baix Aragó als camps nazis".

El Grup de Recerca ARGOS (IUCA) de la Universitat de Saragossa va organitzar el Simposi Internacional "Ensenyar l'Holocaust" amb motiu del 40 aniversari de la mort del diplomàtic espanyol Sr. Miguel Ángel Sanz Briz, celebrat de forma virtual els dies 22 i 23 d'octubre. L'Amical de Mauthausen va ser convidada a participar a la Taula de discussió "Educació no formal, llocs de memòria i els seus visitants" i va ser Juan M. Calvo, de la nostra Junta, que va parlar sobre la importància dels viatges organitzats

per la nostra associació als camps de Mauthausen i Buchenwald, afavorint la participació activa i responsable d'estudiants, procedents de diferents comunitats autònomes de tot Espanya, com una aportació a la seva formació personal.

L'institut Sempere d'Alcoi, centre adherit a la Xarxa de Memòria i prevenció de el feixisme Mai Més, de l'Amical de Mauthausen va presentar, a través del seu departament de música, un interessant treball sobre les músiques de l'Holocaust que se suma als que el centre desenvolupa des de fa anys sobre la temàtica de la memòria històrica. Es pot accedir a la proposta en:

<https://view.genial.ly/5f7361d4b3bb1f0d011a3e7b/dossier-musiques-de-lholocaust>

Aprofitant la celebració a Saragossa de l'esmentat simposi Rolde de Estudios Aragoneses, sota el títol: "Justicia y dignidad. Memoria aragonesa del Holocausto", ha publicat el "Cuaderno de Cultura aragonesa, nº 68" en el qual han participat Josep San Martín (delegat de l'Amical a Aragó) amb l'article: *Treballant la memòria de la deportació: experiències didàctiques*, i Juan M. Calvo amb l'article: *Aproximació al coneixement de la deportació dels aragonesos als camps nazis*, en el qual planteja la situació actual sobre el coneixement de la deportació durant la Segona Guerra Mundial dels aragonesos i aragoneses.

Per la salvaguarda del Monument a la Tolerància d'Almeria

Ángel del Río (Delegat de l'Amical a Andalusia)

El passat mes de juny, advertits per unes sòcies de l'Amical de Mauthausen, la delegació a Andalusia, amb la col·laboració d'altres entitats memorialistes, va promoure una denúncia en defensa de la integritat del *Monument a la Tolerància*, situat al parc d'Almeria de les *Almadrabillas*. A causa d'unes obres que s'estaven realitzant en el contigu Cable Anglès (antic carregador de mineral), existia una preocupació per les possibles alteracions que pogués patir el monument. L'Amical ha estat sempre vigilant davant les amenaces que soscaven la integritat del monument: des de les menyspreables accions de vandalització per part de grups feixistes i neonazis, fins a la remor continua i interessada del possible trasllat a un altre emplaçament.

El conjunt escultòric denominat "Monument a la Tolerància", va ser inaugurat el 5 de maig de 1999. El monument amb el bosc de columnes en memòria de les 142 víctimes d'Almeria, i la recreació de les escales de la pedrera de Mauthausen amb un deportat pujant una pedra de granit sobre les seves espatlles, constitueix, avui dia, la gran referència andalusa de la deportació republicana als camps nazis. Al lloc es celebren tots els anys, el dia 5 de maig en què es commemora l'alliberament del camp de Mauthausen, els actes en memòria de totes les víctimes del nazisme. També, l'emplaçament, ha estat designat com a lloc de destinació de la marxa anual que el mes de febrer commemora la *Desbandá*, aquell tràgic episodi en què desenes de milers de persones van caminar des de Màlaga a Almeria, fugint dels bombardejos que per terra, mar i aire va perpetrar l'exèrcit colpista amb els seus aliats alemanys i italians el 1937. D'altra banda, col·lectius gitanos i LGTBI han fet del monument un lloc de reivindicació dels drets humans i contra tot tipus de discriminació. A més, el lloc adquireix encara més simbolisme, per estar-hi dipositades les cendres del deportat supervivent del camp de Mauthausen, medalla

d'Andalusia el 1999, veritable artífex i promotor del monument i delegat a Andalusia de l'Amical de Mauthausen fins a la seva mort el 2003, **Antonio Muñoz Zamora**.

El monument va ser declarat per la Junta d'Andalusia el 2011 com a Lloc de la Memòria Històrica d'Andalusia, figura oficial amb la qual es pretén senyalitzar i protegir aquells espais de gran significació memorialista que "representen un valor històric i simbòlic per al poble andalús i són essencials per a afermar la consciència d'identitat i cultura andalusa".

Alguns mitjans de comunicació, tant locals com estatals, així com bona part del moviment memorialista andalús, van divulgar la denúncia. La Direcció General de Memòria Democràtica del govern espanyol va demanar explicacions a l'anomenat Comissionat de la Concòrdia de la Junta d'Andalusia, que assegura que aquest espai gaudeix de la protecció pròpia dels entorns d'un Bé d'Interès Cultural com el Cable Anglès, i que no hi ha risc actual d'actuació sobre el monument. L'Amical de Mauthausen i altres camps es congratula pels efectes de l'acció, i no desistirà en el seu afany per salvaguardar i defensar aquest gran patrimoni de la deportació republicana en el sòl d'Almeria.

Delegació d'Extremadura

Al Centre d'Educació per a Persones Adultes "Maestro Martín Cisneros" de Càceres s'ha tornat a muntar l'exposició: *Republicans espanyols als Camps Nazis* de el 10 a el 20 de desembre de 2019, emmarcada dins el pla d'activitats que està portant el centre, plasmat en el projecte titulat "La deportació extremeña des de l'aula", del qual va donar notícia el [diario.es-Extremadura: https://www.eldiario.es/eldiarioex/exposicion-Republicanos-espanoles-campos-Caceres_0_973253188.html](https://www.eldiario.es/eldiarioex/exposicion-Republicanos-espanoles-campos-Caceres_0_973253188.html)

Durant els dies 17 al 28 de febrer va tenir lloc la IV Setmana en memòria de les víctimes de l'Holocaust, al CEPA "Maestro Martín Cisneros" de Càceres, durant la qual es va poder veure una exposició, mostra de llibres, còmics, pel·lícules i documentals.

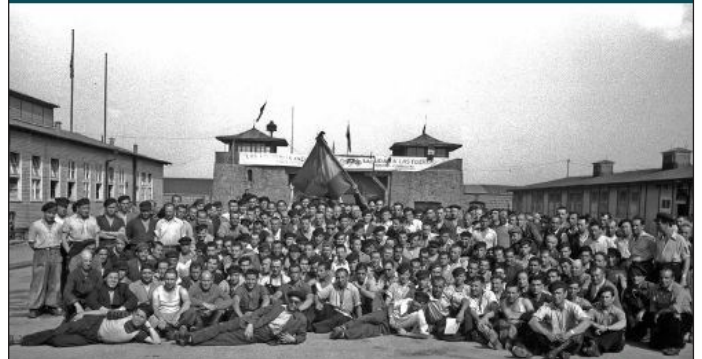
El 5 de maig, es va celebrar el 75è Aniversari de l'alliberament del camp de concentració nazi de Mauthausen, data també de la commemoració a Espanya, des de l'any passat, del *Dia d'homenatge als espanyols deportats i morts a Mauthausen i en altres camps i a totes les víctimes del nazisme d'Espanya*. L'efemèride s'ha anat difonent a través de les xarxes socials amb especial èmfasi en el record dels deportats extremeños als diferents camps.

En efecte, la iniciativa té com a objectiu que la celebració no passi desapercebuda en aquella regió i així retre homenatge als 305 extremeños, naturals d'un total de 120 localitats, que van ser deportats als camps de concentració nazis. D'ells van morir 205, 192 al camp de Mauthausen, dels quals 170 a Gusen. Algunes dades dels extremeños morts es poden consultar al web:

<https://fallecidosenloscamposnazis.org> i en un futur també podrà fer-se amb els 91 supervivents extremeños i els 9 desapareguts.

Des de la Delegació es continua un treball iniciat l'any 2016 i que va obtenint a poc a poc els seus fruits. Només cal recordar que, a instància seva, el 18 de maig de 2017 l'Assemblea d'Extremadura va aprovar per unanimitat una declaració institucional de reconeixement als "extremeños deportats als camps nazis". Igualment s'ha impulsat el Projecte de Xarxa de Memòria i de Prevenció de el feixisme Mai Més, a la qual s'han sumat ja 21 ajuntaments (Càceres, Olivenza, Miajadas, Guareña, Casar de Càceres, Castuera, Madroñera, Llerena, etc.) i tot esperant que altres 20 ajuntaments debatien en els seus plens municipals seva integració en aquesta Xarxa. D'altra banda són ja diversos centres educatius extremeños i diverses entitats

REPUBLICANOS ESPAÑOLES EN LOS CAMPOS NAZIS

Esta exposición permanecerá en el CEPA de Cáceres
(C/ Gómez Becerra, 6)
del 10 al 20 de diciembre de 2019

El Centro de Educación de Personas Adultas 'Maestro Martín Cisneros' de Cáceres y la Delegación de Extremadura de la Amical de Mauthausen y otros campos y de todas las víctimas del nazismo en España han realizado esta exposición para recordar el paso de más de 9.000 republicanos españoles por los campos de concentración nazis (Mauthausen, Buchenwald, Dachau, Neuengamme, Sachsenhausen, Ravensbrück, etc.) y para no olvidar que aproximadamente el 65% de ellos murieron.

memorialistes de la nostra regió les que participen en aquest projecte.

Així mateix la Delegació ha estat una de les entitats col·laboradores en VIII Jornada-Homenatge a totes les víctimes i persones represaliades pel franquisme a la ciutat de Càceres que organitza l'Associació Memorial al Cementiri de Càceres i que es va celebrar el 14 de març de 2020, i que ha consistit en una marxa des de l'Antiga Presó Provincial de Càceres fins al Cementiri, on es va realitzar l'homenatge. Dins de les activitats de difusió sobre els deportats extremeños, cal destacar l'emissió de l'entrevista al nostre delegat José Hinojosa a la Cadena Ser-Extremadura el passat 16 de març de 2020:

https://play.cadenaser.com/audio/1585037834_126166/

Delegació del País Valencià

Guardó a la Amical

La Federació Valenciana de Municipis i Províncies i la Xarxa de Municipis, amb la col·laboració del nostre delegat Adrián Blas Mínguez han enviat la proposta al Sr. Ximo Puig, President de la Generalitat Valenciana, per atorgar el màxim guardó de la Comunitat als valencians i valencianes deportats als camps de concentració nazis, coincidint amb el 75è aniversari de l'alliberament del camp de Mauthausen. Des de l'Amical hem adreçat una carta d'agraïment per aquesta iniciativa que contribuirà a mantenir viu el record de les víctimes republicanes.

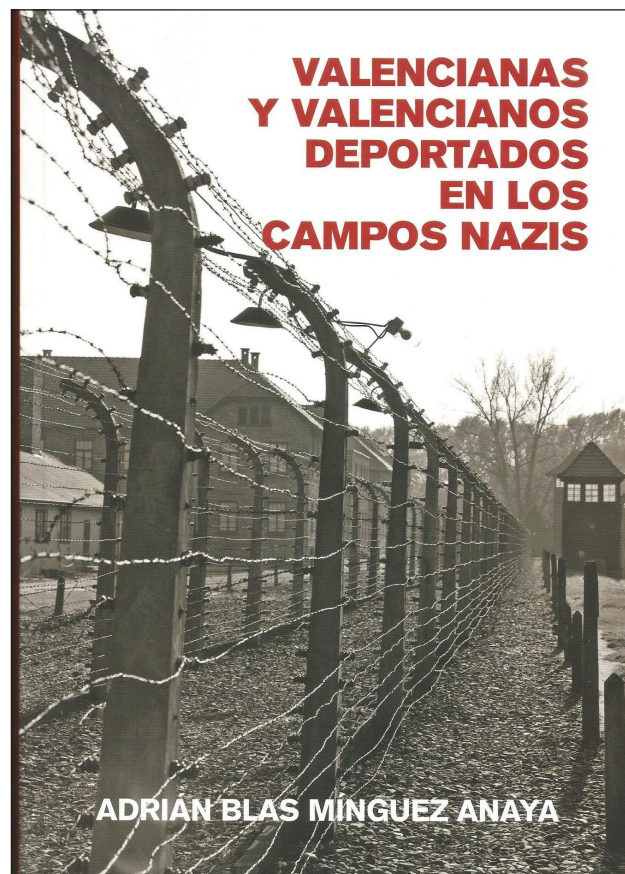
El lliurament del guardó havia de dur-se a terme durant el mes d'octubre, però les excepcionals circumstàncies n'han motivat l'ajornament.

Negació de la Historia

El 5 de març en el Parlament Valencià es va votar la proposta de VOX de derogar la llei de Memòria Històrica de la Generalitat Valenciana, amb el resultat de 10 vots a favor, els de VOX, l'abstenció de PP i CS i els vots en contra de PSOE, Unides Podem i Compromís.

“Valencianas y valencianos deportados en los Campos Nazis”

El nostre delegat a València, **Adrián Blas Mínguez Anaya**, ha tret a la llum aquesta extensa obra, que documenta de manera rigorosa la tragèdia dels valencians i valencianes deportats. Fruit de llargs anys d'estudi i investigació ens situa en la seva trajectòria, des dels camps francesos fins als camps nazis, amb uns apèndixs d'indubtable valor, per contenir les llistes actualitzades de les víctimes amb noves aportacions i ordenades per províncies; un ampli repertori fotogràfic i anotacions sobre el després dels alliberaments. L'aparició del llibre ha causat un gran impacte en pobles i ciutats, que han descobert les tragèdies dels seus conveïns, a mesura que el seu autor l'ha anat presentant i seguirà fent-ho (veure: <https://lamarinaplaza.com/2020/11/21/presentada-en-denia-una-monumental-obra-sobre-el-drama-valencià-en-els-camps-nazis/>), amb la previsió que el proper 5 de maig culmini a la Universitat de València, per iniciativa de la Generalitat valenciana. El llibre conté també la Presentació de l'editora, Cristina Escrivà, i el Pròleg de Rosa Toran.

RECORDEM A...

Juan Romero, últim supervivent de Mauthausen

Homenatge a Juan Romero

El dia 3 d'octubre va morir a Ay-Champagne Juan Romero Romero, darrer supervivent republicà del camp de Mauthausen. Recordem alguns trets de la seva biografia. Nascut a Torrecampo (Còrdova) l'any 1919, combaté als 17 anys amb l'exèrcit fidel a la Segona República en diversos fronts i acabà ferit a la Batalla de l'Ebre. Des del seu exili francès s'enrolà a la Legió Estrangera i va lluitar contra la invasió alemanya de França, fins que caigué presoner i deportat al camp de Mauthausen d'on va aconseguir sortir viu. Instal·lat a França, visità ocasionalment Espanya des de l'any 1960.

El 9 de juliol de 2016 va ser condecorat amb la Legió d'Honor francesa, i pocs dies abans del seu traspàs, el 22 d'agost, per iniciativa de l'Associació Memòria Històrica

ca dels republicans espanyols va ser homenatjat al seu poble, amb la presència de la vicepresidenta Carmen Calvo. Des d'Espanya, el Parlament andalús ha pres la decisió de reconèixer-lo com a “fill predilecte d'Andalusia”, amb l'aprovació del PSOE, Ciutadans i Adelante Andalucía, amb l'abstenció del PP i el vot en contra de VOX, amb l'argument, entre d'altres, que s'havien de tractar de la mateixa manera els espanyols internats als gulags, equidistància que falseja la història i que és una mostra més de les seves vinculacions amb el passat franquista.

Recordem les reflexions a l'entorn del fet en l'article “El último de Mauthausen, un largo recorrido”:

<https://blogs.publico.es/dominiopublico/34799/el-ultimo-de-mauthausen-un-largo-recorrido/>

Enterrament de Juan Romero

Comiat i homenatge a Lázaro Nates

El dia 11 de febrer van tenir lloc a Laredo els actes de comiat i homenatge a Lázaro Nates, l'últim supervivent càntabre de camp de Mauthausen, mort el 15 de gener a França. L'homenatge va començar a la Casa de Cultura i en va seguir una ofrena floral al monument als deportats laredans. Diversos representants oficials van assistir als actes organitzats per l'ajuntament i el col·lectiu *Memoria de Laredo*, que es van conjurar per lluitar perquè els noms dels deportats no siguin esborrats de la història. L'Amical de Mauthausen i altres camps també va deixar sentir la seva veu.

Des de l'Associació *Guerra y Exilio* ens notifica haver rebut la notícia de la mort de Lázaro Nates no només amb tristesa, sinó també amb indignació i alarma en veure que van morir tots sense haver aconseguit un reconeixement jurídic com a víctimes i afirmen que els homenatges simbòlics no són suficients, encara que també siguin necessaris. Amb motiu de l'homenatge del mes d'abril de l'any

Homenatge a Lázaro Nates

passat al també mort Ramiro Santisteban, on va assistir la ministra de Justícia Dolors Delgado, li van recordar les seves demandes de justícia i reparació efectives. La desaparició física de les víctimes no obvia el tema, perquè encara queden moltes víctimes del franquisme i els seus hereus, tots ells víctimes de delictes de lesa humanitat que no prescriuen.

Mort de Carla Nespolo, presidenta de l'Associació Nacional de Partisans d'Itàlia (ANPI)

Vilmos Hanti, President, i el Dr. Ulrich Schneider, Secretari General, de la Federació Internacional de Resistents (FIR), ens han fet arribar la notícia del traspàs de Carla Nespolo.

Nascuda a Novara, al Piemont el 1943, era d'una família comunista que va desenvolupar un paper important a la Resistència contra l'ocupació alemanya. A la seva dedicació a la docència va sumar un paper polític com a parlamentària del PCI i en institucions europees, destacant per la seva defensa dels drets de les dones i en contra de la violència sexual. Des del 2017 va presidir la federació italiana de la FIR.

Maria Salvo ens ha deixat

Als 100 anys, el dia 16 de novembre, es va apagar la veu de Maria Salvo Iborra, emblema de lluitadora antifranquista infatigable des de la seva joventut fins el final. Militant de les JSU i del PSUC, travessà la frontera el 1939 i, obligada a tornar, no defallí i s'implicà en el combat contra la Dictadura, actitud que li valgué romandre empresonada des dels 21 als 37 anys. Els 16 anys de càstig no la subjugaren, ans el contrari seguí lluitant amb fermesa pel seu ideari, des de la militància comunista, a l'*Associació Catalana d'ExPresos Polítics* i a *Les Dones del 36*. En el nostre record perdurarà la seva vitalitat i predisposició a col·laborar

en totes les iniciatives i en tots els medis, culturals, associatius i educatius.

També en el nostre record...

Teresa Ferrús Descàrrega, sòcia 387 i resident a Flix, filla del deportat Joan Ferrús Costa, assassinat a Gusen el 24 de desembre de 1941, que morí el 5 de maig.

Enric Forns Roca, morí a Parets del Vallès el 21 de juliol, fill del deportat Projecte Forns, assassinat a Gusen, el 7 de desembre de 1941.

Gregorio Hernández de Lago, soci 1576, morí a Alcorcón el 26 de juny de 2019.

Josep Pelegrí Agustí, soci 895, morí a Sabadell, el 18 de juny de 2019.

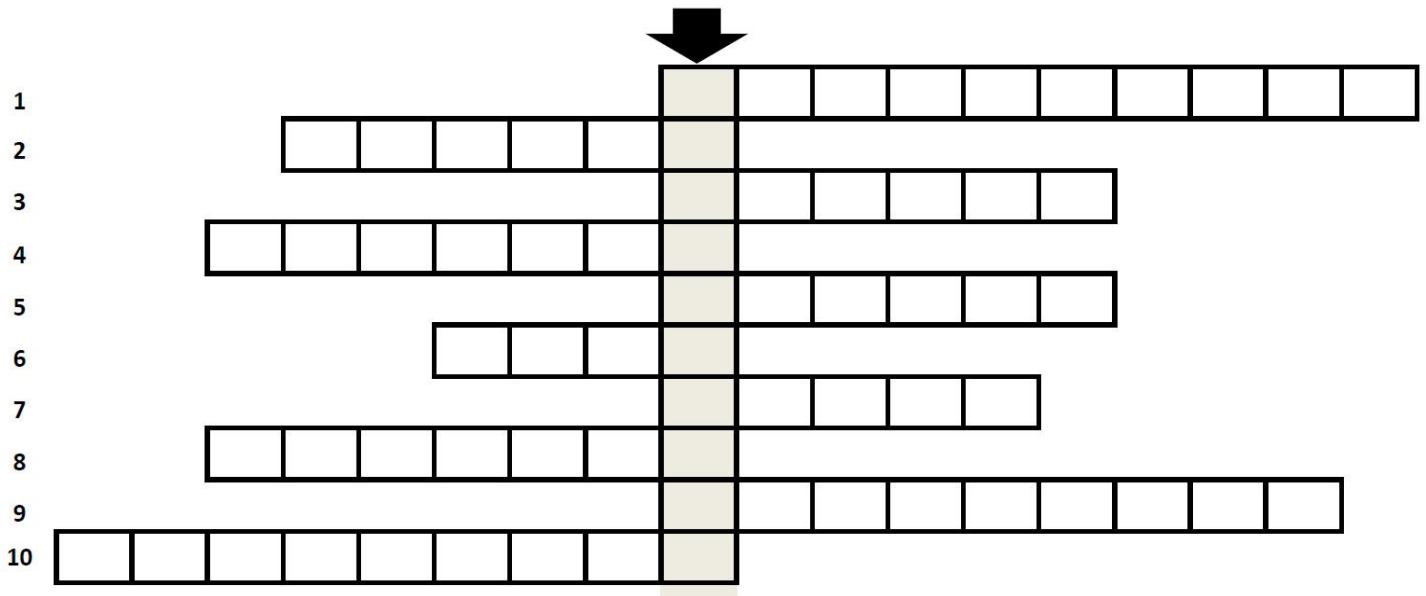
Josep Riera Sorribes, soci 340 i fill del deportat, assassinat a Mauthausen, Josep Riera Borrell. Va ser un dels primers impulsors de l'Amical i lluitador infatigable per la memòria dels deportats republicans.

Joaquima Romagosa Picó, sòcia 1460, que morí a Barcelona el 25 de setembre. Era reneboda del deportat Manuel Mullor Català i en els darrers anys s'ocupava de manera voluntària de la biblioteca de l'Amical.

Maria Simó Serra, sòcia 826, que morí a Reus, el dia 9 d'agost.

ACRÒSTIC TEMÀTIC Núm. 21

David Domènech

Situa correctament, en horitzontal, totes les definicions i descobriràs, a la línia vertical, el nom d'un camp situat a Àustria a 20 quilòmetres de la ciutat de Linz.

HORITZONTALS

- 1- Nombre del himno francès.
- 2- De nombre Erich, conductor oficial y personal de Adolf Hitler.
- 3- Abreviatura utilizada para referirse a los submarinos alemanes.
- 4- Primera base submarina alemana en el Atlántico y situada en el Golfo de Vizcaya.
- 5- Nombre del ejército ucraniano que colaboró con las tropas nazis y luchó contra la URSS.
- 6- Proyecto de metal.
- 7- Nombre del puerto de la ciudad de Hiroshima.
- 8- Apodo dado a los soldados australianos que lucharon en la II Guerra Mundial.
- 9- Emblema oficial del NSDAP y del estado alemán entre 1933 y 1945.
- 10- Delito militar que consiste en el abandono de la Unidad a la que se pertenece.

Solució al Núm. 21

MAUTHAUSEN

VERTICAL

1-Marsella, 2-Kempka, 3-Uboote, 4-Lorient, 5-Halych, 6-Bala, 7-Ujina, 8-Bala, 9-Esvástica, 10-Deserción

HORITZONTALS

